

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра англійської філології та перекладу

**ПРОГРАМА ЕКЗАМЕНУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
НАУКОВИЙ СЕМІНАР З ГЕРМАНСЬКИХ МОВ**

Змістові модулі:

- «Науковий спецкурс (Дискурс)»
- «Науковий спецкурс (Давні мови світу)»
- «Науковий спецсемінар (Семантика)»
- «Науковий спецсемінар (Корпусна лінгвістика)»

для аспірантів

спеціальності 035 Філологія

освітньо-наукового рівня «доктор філософії»

освітньо-наукової програми «Філологія»

Форма опису програми екзамену

Поля форми	Опис поля форми
	<p>До екзаменаційного білету комплексного іспиту входять питання, які охоплюють модулі дисципліни «Науковий семінар з германських мов».</p> <p>Іспит проходить у письмовій та усній формі. Підготовка до іспиту починається з допуску за результатами обчислення сумарних рейтингових балів.</p> <p><u>Письмова частина</u>: аспірант отримує письмове дослідницьке завдання за тематикою одного із пройдених модулів. Завдання виконується у письмовій формі у вигляді реферату протягом 10 днів та подається належно оформленим у роздрукованому вигляді.</p> <p><u>Усна частина</u>: презентація фрагмента методології власного дослідження за матеріалами одного з модулів, на вибір аспіранта.</p>
Курс	3
Спеціальність	035 Філологія
Форма проведення: <i>письмова / усна / комбінована</i>	Комбінована
Тривалість проведення:	2 години
Максимальна кількість балів:	40
Вимоги до письмової частини	<p>Зміст реферату повинен мати логічну будову, відбивати основні наукові теорії, здобутки і напрацювання наукової галузі. У рефераті повинні бути правильно оформлені посилання на видання та описи дослідницького досвіду. У тексті реферату міститься аналітичний огляд основної теоретичної літератури, стисла оцінка попередніх здобутків та доробку окремих науковців, а також вказується перспектива розвитку наукової парадигми.</p> <p>Титульна сторінка оформлюється за стандартними вимогами та включає назву навчального закладу, кафедри/підрозділу, до якого прикріплений здобувач. По центру великими літерами вказується тема реферату, нижче – прізвище та ім'я здобувача. У правому нижньому кутку аркуша міститься інформація про наукового керівника дослідження, вчене звання, вчений ступінь, прізвище та ім'я.</p> <p>Текст реферату має містити структурно-сміслові компоненти (підрозділи, пункти, параграфи), бути логічно структурованим та зв'язним, з обов'язковими посиланнями на процитовані фрагменти та визначення. У кінці логічних частин подаються висновки.</p> <p>З нового аркуша подаються бібліографічні першоджерела у алфавітному порядку згідно чинних вимог до оформлення. У списку літератури містяться тільки ті джерела, які використані для написання реферату. Кількість джерел співвідносна із обсягом тексту реферату.</p> <p>Технічні вимоги: Текст реферату виконується шрифтом Times New Roman, кегель 14, інтервал 1,5, відступ абзацу 1,27. Береги: ліве – 3 см, праве, верх і низ – по 2 см.</p>
Вимоги до усної частини	<p>У день іспиту аспірант виступає із промовою, що підтримується презентацією і/або роздатковим матеріалом. У своєму виступі аспірант демонструє частину методології свого дослідження, частину вибірки, яка опрацьована за допомогою методів / підходів, освоєних у пройдених модулях, а також інтерпретує отримані результати.</p> <p>Тривалість виступу – 5-8 хвилин. Кількість слайдів презентації – 10-12.</p> <p>Після презентації відбувається обговорення з екзаменаторами, під час якого аспірант пояснює деталі методології, деталізує дані та аргументує висновки. Тривалість обговорення – 12-15 хвилин.</p>

	Письмова частина		Усна частина	
	Критерії оцінювання:	Витримано формальні та змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу, оформлення	20 балів	10 за презентацію + 10 за дискусію
Витримано змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Частково порушені технічні: оформлення й форматування сторінок		18 балів	Висвітлено усі дані з аргументованою інтерпретацією. Надано вичерпні відповіді з роз'ясненнями на усі питання	20 балів
Витримано змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Недбало виконані технічні: оформлення й форматування сторінок		16 балів	Висвітлено усі дані з аргументованою інтерпретацією. Надано відповіді з роз'ясненнями на більшість питань.	18 балів
Частково порушені змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Частково порушені технічні: оформлення й форматування сторінок		14 балів	Висвітлено більшість даних з аргументованою інтерпретацією. Надано відповіді з роз'ясненнями на більшість питань.	16 балів
Недбало виконані змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу. Недбало виконані технічні: оформлення й форматування сторінок		12 балів	Висвітлено основні дані з певною аргументацією. Надано відповіді й часткові роз'яснення на частину питань.	14 балів
Недотримано технічні та змістовні вимоги: логічна структура, послідовність викладу, оформлення		11 балів	Висвітлено окремі дані з певною аргументацією. Надано часткові відповіді без детального роз'яснення на частину питань.	12 балів
Перелік допоміжних матеріалів:		-		
Орієнтовний перелік питань:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Мовні знаки як засіб репрезентації феноменів культури. Первинна та вторинна номінація. 2. Раціоналізація дійсності на основі ірраціональних аксіом: міф у мові. Архаїчні мовні конструкти як прецедентні феномени. 3. Мовні універсалії та універсалії буття. Символи та стереотипи в мовах архаїчних періодів. 4. Внутрішня форма слова та етимологічне значення. Структура значення. 5. Етапи і процедури етимологізації (зіставлення форм, реконструкція первісної форми, реконструкція первісного значення, багатоаспектна інтерпретація на підтвердження версії). 6. Семантичний синкретизм. Типологізація дериватів. 7. Протогерманська мова як індоєвропейська: спільні та специфічні риси. Загальна характеристика фонетичної, морфологічної та лексичної систем. 8. Характеристика германських основ з урахуванням полісемантичності та синкретизму індоєвропейських основ. 9. Порівняльна характеристика будови германських мов. 10. Природа і структура комунікації. Типологія комунікації. Комунікативна і мовленнєва діяльність. Проблеми мовлення у 			

висвітленні класиків мовознавства.

11. Мова і мовлення як єдине явище в трудах Ф. де Сосюра, Ш.Балі, А.Сеше та інш. Теорія мовної комунікації як інтерлінгвістична дисципліна.

12. Предмет, об'єкт, становлення лінгвістики тексту. Напрями лінгвістики тексту. Текст і дискурс.

13. Типологія текстів. Текстові категорії. Проблема контексту. Імплицитний план тексту. Методи дослідження тексту.

14. Типи дискурсів. Дискурсологія: напрями розвитку й суміжні дисципліни.

15. Дискурс як дискурсивна практика: інтертекстуальність, інтердискурсивність, пресупозиції, імплікації тощо.

16. Дискурс як соціальна практика. Соціо-когнітивна теорія Тойна ван Дейка.

17. Дослідження кооперативних принципів і імплікатур Г.П. Грайса. Імплікації та імплікатури дискурсу. Прагматичні аспекти комунікації.

18. Компоненти комунікативного акту, пов'язані з учасниками спілкування. Комунікативні інтенції, стратегії мовленнєвого спілкування.

19. Мовленнєвий акт у структурі дискурсу. Стили комунікації. Ввічливість дистанціювання.

20. Мовленнєві акти її реалізації. Ввічливість зближення. Мовленнєві акти її реалізації. Стратегії і тактики інтеракції.

21. Національно-культурні особливості комунікативної поведінки англійців, американців, українців і росіян.

22. Класифікація форм мовного спілкування. Сутність, категорії мовної комунікації та її взаємозв'язки з іншими галузями знань, предмет і завдання теорії мовної комунікації, методи теорії мовної комунікації.

23. Компоненти і засоби комунікації, канали комунікації, комунікативний шум, вербальні компоненти спілкування, невербальні компоненти спілкування, ситуативний контекст спілкування, зворотний зв'язок комунікації. Діалог і його організація. Організація полілогу.

24. Розвиток ідей прагматики в межах філософії, логіки, семіотики. Перформативи і константи.

25. Локутивний, ілокутивний, перлокутивний акти. Типологія мовленнєвих актів в роботах Дж.Серля та інших дослідників.

26. Непрямий мовленнєвий акт. Умови успішності мовленнєвих актів. Здобутки та обмеженість теорії мовленнєвих актів.

27. Емпіричні методи дослідження: переваги для мовознавства й літературознавства.

28. Розуміння versus пояснення. Дві культури Ч. П. Сноу. Наукове вивчення значення. Емпірична естетика. Невірні уявлення про емпіричні дослідження. Основні положення філософії науки. К. Поппер: білі лебеді та чорні лебеді. Імунні теорії. Монометодологія та її проблеми.

29. Основні постулати Майкла Шермера. Чому анкетування важливе. Відкриті і закриті запитання. Шкали вимірювання. Типи

запитань. Шкала семантичних диференціалів. Дизайн анкети. Процедура.

30. Конструювання концептуальної моделі. Вибір типу дослідження. Як уникнути упередження спостерігача. Шкали вимірювання.

31. Аналіз якісного дослідницького матеріалу. Незалежна і залежна змінні. Міжгруповий план дослідження. Внутрішньогруповий план дослідження. Контрольні групи.

32. Структурно-змістова (контенсивна) і функціональна типологія. Типологія семасіологічна і ономасіологічна.

33. Якісна і кількісна типологія. Зіставлення мов на рівні системи, норми і узусу.

34. Рівнева (аспектна) типологія.

35. Ареальна типологія.

36. Мова, мислення, інтерпретація явищ та категоризація дійсності.

37. Нейролінгвістичні основи семіозису.

38. Мовне моделювання реальності.

39. Підходи до багатовимірних інтерпретацій явищ мови та мовлення. Вибір "парасолькового напрямку" дослідження.

40. Визначення *tertium comparationis* у зіставних дослідженнях. Проблема формалізації отриманих результатів.

41. Метод моделювання у зіставних дослідженнях.

42. Квантитативний вимір контрастивних студій.

43. Типи міжмовних лексико-семантичних відношень: еквівалентність, відношення включення, відношення перетину, безеквівалентність.

44. Граматичні, стилістичні та конотативні компоненти (розбіжності) лексичного значення слова.

45. Багатомовне зіставлення на рівні лексико-семантичних груп.

46. Планування "корпусного компоненту" власного дослідження, інтеграція можливостей корпусної лінгвістики до методології дослідження.

47. Корпусна лінгвістика у контексті сучасних галузей мовознавства. Завдання корпусної лінгвістики

48. Універсалії структурної організації мовного коду. Еволюція ідей структурної лінгвістики. Рівні дослідження мовної системи. Принципи і методи корпусної лінгвістики.

49. Поняття про корпус. Базові характеристики корпусу. Автентичність, анотування; розмітка, картотека, ключове слово у контексті (KWIC), кодування, колігація колокація. Типи корпусів.

50. Специфіка організації масивів даних. Пошукова діяльність. Планування і визначення критеріїв пошуку, налаштування пошукових параметрів. "Фільтри" у "пошуковому двигуні" корпусу, що є у відкритому доступі.

51. Аналіз можливостей та інструментів, доступних у різному програмному забезпеченні. Співвіднесення можливостей, пропонованих певним корпусом і завдань власного дослідження.

52. Етапи створення корпусу: Визначення джерел мовного матеріалу. Введення даних. Попередня обробка текстів.

Конвертування й графематичний аналіз. Розмітка тексту. Корекція результатів автоматичної розмітки Конвертування розмічених до структури інформаційно-пошукової системи (corpus manager). Забезпечення доступу до корпусу.

53. Лінгвістичний корпус текстів. Розрізнення корпусу від електронної бібліотеки або архіву.

54. Сучасна типологія корпусів. Основні характеристики існуючих типів корпусів.

55. Організація корпусу, його "пошуковий двигун". Пошукові та аналітичні інструменти у різному програмному забезпеченні. Планування "корпусного компоненту" власного дослідження, інтеграція можливостей корпусної лінгвістики до методології дослідження.

56. Специфіка вибору пошукових фільтрів. Етапи створення корпусу. Процедури стандартизації даних корпусу, формати даних для корпусу. Можливості та переваги різних комп'ютерних програм.

57. The development of cognitive studies. The findings of cognitive semantics. The perspectives of existing methodology. The challenges of contemporary findings. The theory of prototypes. Prototypical categories. The relations inside categories. The meaning in the sentence. Syntactic relations and semantic effects.

58. Define the notion of foregrounding. Linguistic tools in highlighting information in the text. Describe the process of mappings. Types of conceptual mappings. Mapping Techniques. Define cognitive metaphors: source and target domains. George Lakoff and Mark Johnson "Metaphors We Live By".

59. Define the term "cognitive", explain why it is necessary to study mentality and the nature of human brain. Define the main scope of Semantics, say what Cognitive Semantics focuses upon. Describe the basic terms and methods of conceptual analysis. Say what terms from Linguo-Culture Studies apply to Cognitive Semantics. Give the main points of the theory of the mental spaces. Gilles Fauconnier. Describe the process of 'blending'. Speak about the "map of the world".

60. The dynamic structure of meaning The classical notion of frame by M.Minsky. The linguistic approach to frames by C.Fillmore. The types of frames and semantic relations. Types of context and frames for situations.

Екзаменатори:

- *Колесник О.С.*, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри германської філології Інституту філології;
- *Гладуш Н.Ф.*, кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри англійської філології та перекладу Інституту філології;
- *Чеснокова Г.В.*, кандидат філологічних наук, професор кафедри англійської філології та перекладу Інституту філології.